

між фактами і явищами, багатокультурна освіта покликана допомогти молодим людям простежити розвиток світової культури, виявити точки перетину окремих культур, їх роль і внесок в людську цивілізацію, визначити шляхи взаємодії і взаємопроникнення.

Важливими умовами, що гарантують дотриман-

ня навчальними закладами США вимог багатокультурної освіти, є державне фінансування навчальних закладів за відмову від дискримінаційної практики; адміністративні заходи щодо забезпечення рівності освітніх можливостей; десегрегація шкіл, введення освітніх програм вивчення різних мов і культур.

Список використаної літератури

1. Концепція громадянського виховання. Міністерство освіти і науки України. Інф. зб. Мін. освіти України. 2000. № 22. С. 7–20.
2. Багатокультурність і освіта. Перспективи запровадження засад полікультурності в системі середньої освіти України. Аналітичний огляд та рекомендації / під ред. О. Гриценка. К.: УЦКД, 2001. 96 с.
3. Nieto S. Affirming diversity: The sociopolitical context of multicultural education (3rd ed.). New York: Longman, 2000. 449 p.

Смук Оксана Тарасівна

кандидат психологічних наук, доцент
доцент кафедри соціології та соціальної роботи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна
oksana.smuk@uzhnu.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0001-6540-467X>

КРИЗА ЯК ПСИХОСОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Реалії сьогодення – соціально-психологічна напруженість в умовах політичної нестабільності та економічної кризи роблять особливо актуальним питання про практичну діяльність соціальних працівників. Загальновідомими є чинники, що призвели до значної дестабілізації життя широких мас населення України. Збройне протистояння на південному сході країни, значне зубожіння населення, відсутність зрозумілої загальнодержавної політики в інтересах населення – все це і багато інших факторів піднімають питання стресостійкості та подолання життєвих криз особистості із суто теоретичних міркувань у безпосередню проблему, від вирішення якої в остаточному підсумку залежатиме доля самої нації.

На рівні термінологічного апарату психологів, соціологів, соціальних працівників можна визначити широкий спектр відповідних термінів: «духовна криза», «екзистенційна криза», «життєва криза», «складні життєві обставини» «моральна криза», «криза смислу життя», «криза ідентичності», «вікова криза», «криза професійного розвитку», «особистісна криза», «криза смислу», «криза безглузді» і т. п. Крім того, існують поняття, що позначають феномени, нерозривно пов'язані з проблемою кризи особистості: «внутрішній конфлікт», «внутрішньоособистісний конфлікт», «екзистенційний вакуум», «переживання», «кризова ситуація» та ін. Робота з кризовими станами повинна стати загальноновизнаним і загальноприйнятим предметом у практиці соціальної роботи з

індивідами, сім'ями і групами, а особистісні кризи – об'єктом пильної наукової та практичної уваги з боку соціальної роботи та прикладної практичної психології.

Вітчизняні психіатри занепокоєні збільшенням кількості психічних розладів серед українців, намагаються привернути увагу суспільства до цієї проблеми. Згідно статистики, в Україні 1,2 млн жителів (це більше 3% всього населення) страждає на психічні розлади, і цей показник з кожним роком зростає. Україна посідає перше місце за кількістю психічних розладів у Європі – майже 2 мільйони українців щороку стають пацієнтами психіатричних лікарень. За оцінками фахівців, від різноманітних нервових розладів страждає кожен третій українець. Найважливіше, що втрачає людина через нервово-психічні розлади – це працездатність. Інвалідизація від психічних захворювань вийшла на друге місце серед інших захворювань [7].

Проблема психічного здоров'я нації стосується не тільки українців. У найбільш демократичних, мирних і процвітаючих країнах Європи та Сполучених Штатів, також, активно прослідковуються психічні відхилення. Метою всього соціально-економічного розвитку західного світу є матеріальна забезпеченість життя, рівний розподіл багатства, стабільна демократія та мир; і саме в тих країнах, які найближче підійшли до цієї цілі, спостерігається серйозний психічний дисбаланс. Віктимна позиція не просто деморалі-

зує особистість, вона підриває її екзистенційний потенціал, розхитує або, навпаки, напружує захисні механізми, формуючи психогенні реактивні й невротичні реакції, смисл яких полягає в руйнуванні ієрархії життєвих цінностей і пріоритетів.

Життєві кризи переживаються індивідом як неможливість «жити за таких умов» і власна неспроможність змінити самі умови життя. Утворення нових схем організації власної життєдіяльності неможливе в рамках усталеного «образу-Я» та «Я-концепції» індивіда, які ефективно працювали в минулому, вже неактуальному і неадекватному способі життя. Внутрішня неспроможність особистості прийняти нові обставини, що спонукають до змін, стає основною психологічною перешкодою на шляху подолання складних життєвих обставин. Психологічні бар'єри щодо самозмін закладені у структурі стратегій життєдіяльності, які неререфлексивно переживаються особистістю як правильні та ефективні.

Практика соціальної допомоги індивіду в склад-

них життєвих обставинах у вигляді надання елементів життєзабезпечення є необхідною, але тимчасовою мірою. У життєвій перспективі особистості така практика призводить тільки до подальшого погіршення ситуації і до деградації самої особистості. Практика психологічної допомоги індивіду в складних життєвих обставинах має будуватися як фасилітація і розвиток особистісної спроможності до самозмінювання в мінливих умовах сучасного життя.

Перед світом виникають нові виклики – проблема патології нормальності [6]. Якщо людина у певному суспільстві не може знайти потенціал для самореалізації, самовираження, креативності, вона невротизується, поведінка набуває ознак девіантності. Якщо ж більшість членів даного суспільства не досягають даної цілі, то ми маємо справу з соціально заданою неповноцінністю. Оскільки такий тип поведінки притаманний не одному індивіду, а більшості, така поведінка не сприймається як відхилення.

Список використаної літератури

1. Життєва криза особистості злочинниць та можливості її корекції за умов депривації / Шевченко Л. О *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди. Психологія*. 2011 №9. С.196–209.
2. Ляковська І.Л. Психологічні особливості типів переживання кризи середнього віку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки*. 2013 №41. С. 120–129.
3. Огнев А.С. Психология субъектогенеза личности. Москва: МГГУ, 2009. 137с.
4. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика / За ред. С.Д.Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова Книга 2 Київ – Суми: СумДПУ, 2017. С.20
5. Хухлаева О. В. Кризисы взрослой жизни. Москва: Генезис, 2009. 368 с.
6. Фромм Э. Здоровое общество. Догмат о Христе. Москва: Транзиткнига, 2005. 448 с.
7. <https://www.unian.ua>

Сойма Наталія Дмитрівна

старший викладач кафедри соціології та соціальної роботи

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м.Ужгород, Україна

Nataliya.soyma@uzhnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-4924-7250>

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ДЕЗАДАПТОВАНИМИ ДІТЬМИ В США

Сучасна система служб захисту дітей з'явилася у США на початку 60-х років минулого століття. Конференція Білого дому з проблем дітей та молоді прийняла відповідну резолюцію, що закликала всі американські штати розробити законодавство, згідно з яким відповідальність за ведення справ, що стосуються поганого поводження з дітьми та недбалого ставлення до них, має прийняти на себе відповідне агентство [1, с.312].

Сьогодні для дітей, які мають поведінкові чи емоційні проблеми, які зумовлюють їх дезадаптивну

(девіантну) поведінку, функціонують установи декількох типів: лікувальні центри з цілодобовим перебуванням; сімейні дитячі будинки; кризові та дитячі психіатричні центри; профілакторії; спецшколи для дітей і підлітків; програми з лікування наркоманії і алкоголізму тощо.

Послуги сім'ями з низьким доходом надають некомерційні дитячі центри. Груповий догляд забезпечують: організації з соціального забезпечення дітей; установи для фізично недієздатних дітей; дитячі виправні заклади; психіатричні лікарні. Хоча в різних